

Rasespesifikk avlsstrategi (RAS)

for

Bearded Collie

Versjon 1

Gyldig tom 01.01.2020

**Norsk
Kennel Klub**
HUNDEEIERNES ORGANISASJON

Innhold

Innledning.....	4
Generelt.....	5
Rasens historie; bakgrunn og utvikling.....	5
Overordnet mål for rasen.....	6
Rasens populasjon.....	7
Populasjonsstørrelse	7
Gjennomsnittlig kullstørrelse	8
Innavlsgrad	8
Bruk av avlsdyr	8
Innhenting av avlsmateriale fra andre land	8
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål	9
Prioritering og strategi for å nå målene	9
Helse	10
Generell beskrivelse av helsesituasjonen i rasen.....	10
Forekomst av helseproblemer, sykdommer og/eller defekter	10
Forekomst av reproduksjonsproblemer.....	12
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål	12
Prioritering og strategi for å nå målene	12
Mentalitet og bruksegenskaper	13
Jaktprøver, bruksprøver og mentaltester	13
Mentalitet og bruksegenskaper i forhold til rasestandarden	13
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål	13
Prioritering og strategi for å nå målene	13
Adferd.....	14
Adferdsproblemer	14
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål	14
Prioritering og strategi for å nå målene	14
Eksteriør	15
Eksteriørbedømmelser.....	15
Overdrevne eksteriørtrekk.....	15
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål	15
Prioritering og strategi for å nå målene	16
Oppsummering.....	17

RAS for Bearded Collie

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål	17
Prioritering og strategi for å nå målene	17

Innledning

Norsk Kennel Klub påla i 2012 alle raseklubber i Norge å utarbeide en rasespesifikk avlsstrategi (RAS), for sin rase(r), som skal bidra til tydelige definisjoner av målene raseklubben har for rasen og skal være et verktøy for å sikre sunn hundeavl også i framtiden.

Norsk Bearded Collie Klubbs styre nedsatte en komitè som skulle jobbe med utarbeidelsen av RAS. Komitèen har bestått av fire personer; Susanne Lindberg, Jorunn Kvæstad, Nina Klemp og Ingjerd van Bruggen. Disse har hatt flere møter for å diskutere innholdet i RAS, hvordan vi skulle samle inn opplysninger, avholde konferanse osv. En RAS-konferanse ble avholdt 30. november 2013, hvor alle interesserte i rasen kunne delta. Det møtte 7 (syv) personer.

Det var også åpnet for å kunne komme med innspill og kommentarer på forhånd. Ingen innspill eller kommentarer ble innsendt.

RAS-dokumentet ble forelagt og godkjent på NBCKs styremøte 3. april 2014. Det ferdige dokumentet ble framlagt og godkjent på NBCKs årsmøte 31. mai 2014.

Med forbehold om feil og mangler.

Generelt

Rasens historie; bakgrunn og utvikling

Kort historikk

Historien forteller at handelen mellom Polen og Skottland startet på 1500-tallet. Det fortelles om en mann ved navn Karzimicz Grabski som reiste med korn og skulle bytte til seg et 20-talls spesielt utvalgte får. Han hadde med seg 6 egne gjeterhunder som skulle skille fårene fra en flokk på 60 dyr, samt føre de trygt tilbake på skipet. Eieren av fåret ble så imponert av hundenes utrolige dyktighet og fikk byttet til seg et par hunder. Man anser det derfor med sikkerhet at enkelte langhårede ungarske raser som f.eks: Kommondor og Niziny har vært med på å forme rasens utseende.

I slutten av forrige århundre begynte behovet for gjeterhunder å avta, og hundene ble mer og mer sjeldne. I mangel av annet avlsmateriale ble Old English Sheepdog og Border Collie benyttet. Hundene var arbeidende og ble eiet av bønder som kun interesserte seg for arbeidsegenskapene, det var da selvsagt naturlig å ikke bry seg om å foredle rasen. Den første rasestandarden ble skrevet i 1912 av den nystartede Bearded Collie-klubben i Edinburgh. Men krigen gjorde kort prosess med klubben, så i 1955 ble det dannet en ny klubb i England.

I 1944 ble Mrs. G.O. Willison ved en feiltakelse eier av en brun Bearded Collie tisper ved navn Jeannie. (Hun hadde bestilt en Shetland Sheepdog valp!) Mrs. Willison ble en så stor tilhenger av rasen at hun startet sin søken etter andre Beardiser. Alle Beardiser i dag har hennes kjente "Bothkennar" hunder bak på sin stamtavle.

Bearded collien kom til Norge i midten av 60-tallet og det første kullet så dagens lys i 1968. Rasen hadde en positiv vekst og på 80- og 90-tallet var det over 100 registrerte bearded collies årlig. Antallsmessig var 1992 rekordåret med 183 registrerte bearded collies. Fra år 2000 har vi ikke sett tresifret registreringstall og laveste antall var i 2011 med kun 13 registrerte bearded collies i Norge.

Grunnstammen i Norge besto av kennel Røsneskilen v/Margit Hallesbys oppdrett. Hun startet med et par tisper fra Sverige samt en engelsk importert hannhund, Ch Wishanger Rough Gale. De svenske kennelene Stardogs og Farmaren er også representert på de første norske registreringsbevisene.

Av andre tidlige og aktive kenneler som har bidratt til å sette bearded collie på kartet er Tsarina (1977-1985), Twinklestar (1979-1996 – dog fremdeles aktiv m/hunder), Walboslått (1981-1995), Angie (1981-2009) og Gordon (1987 – fremdeles aktiv med rasen). Årstallene i parentes er kennelens første registrerte bearded colliekull. Det finnes flere fremdeles aktive bearded collieeiere som har hatt rasen lenge men ikke startet oppdrett før på 90-tallet.

Norsk Bearded Collie Klubb ble stiftet i 1975 og hadde da 57 medlemmer. De startet da også utgivelsen av medlemsbladet Ruff. Allerede i 1978 var medlemsantallet doblet. De siste par tiårene har medlemsantallet holdt seg stabil på litt i overkant av 200 medlemmer.

Utstilling

På 80-tallet var det flere aktive hunder som gjorde rasen kjent som en vakker utstillingshund. Det må nevnes rasens første, og hit tils eneste, britiske champion som har blitt importert til Norge: GB Int Nord Uch Beagold David Blue. Han vant utallige BIR, grupper og BIS-seire i inn og utland i løpet av hele 80-tallet.

I 1994 hadde rasen sin første Best In Show-vinner på NKK utstilling: Int Nord Uch NordV-94 VV-95 KbhV-96 Binbusy Invocation. Hun ble også BIS på NKK Drammen og NKK Stavanger i 1995. Pr 2012 er hun den eneste bearded collien som har vunnet dette.

Lydighet

I 1991 ble Libby's Take A Chance on Me født. Hun vokste opp og fikk den imponerende tittelrekken: Int Nord DK Lch N S Uch og Norsk Vinner 1992. Hun var (pr. 2012) eneste bearded collie som har vunnet Gerapokalen (mestvinnende Lydighetshund, alle raser). Denne vant hun hele tre ganger.

To andre bearded collies som også gjorde seg bemerket i LP-ringen på midten av 90-tallet var Nord Uch Nord Lch Potterdale Duty-Free og Nord Lch N Uch Taildown's Touchdown. Begge representerte også Norge på landslaget i Lydighet og imponerte stort.

Annen hundesport

Det er ingen tvil om at bearded collie også ville egne seg til annen hundesport. Gjeting er en selvfølge, men også agility, rallylydighet, freestyle, osv. er sporter hvor bearded collie absolutt viser lovende takter.

Noen bearded collies har også prøvd seg på blodspor. N Uch Alistair's Man of Light and Leading fikk flere premier i dette samt har vunnet noen prøver. Han var også godkjent ettersøkshund.

Overordnet mål for rasen

NBCK ønsker at det i Norge blir avlet sunne og friske, rasetypiske bearded collier. Det skal være velfungerende hunder som er til glede for sine eiere.

Rasens populasjon

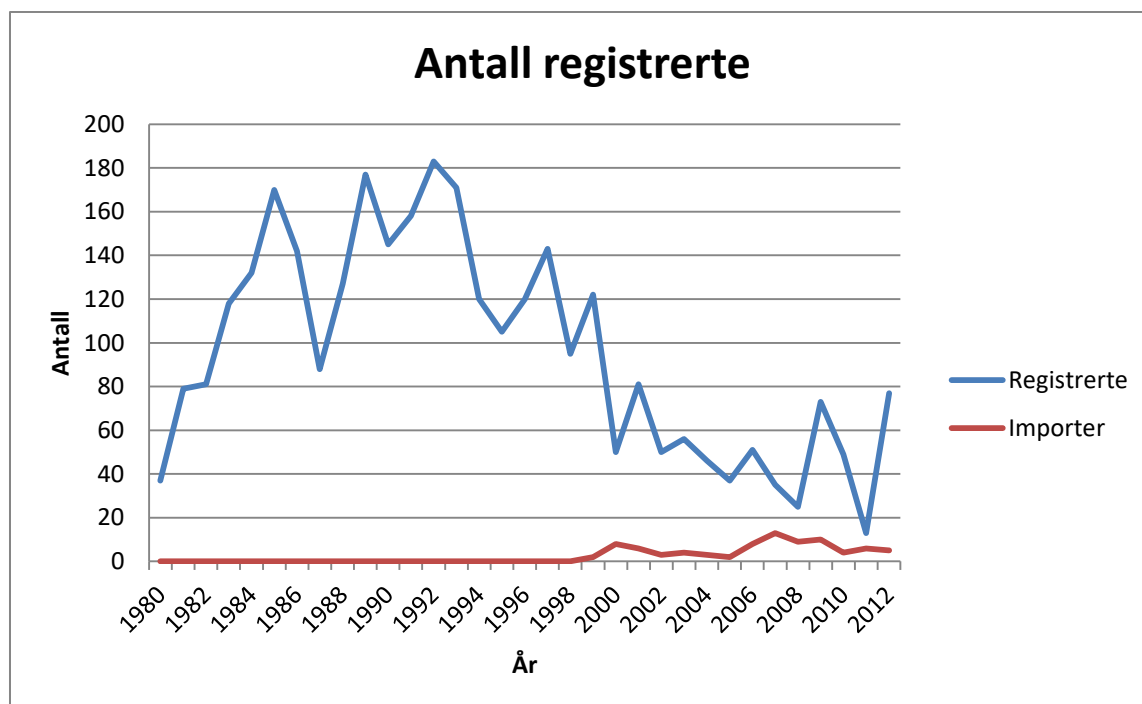
Populasjonsstørrelse

I den tilgjengelige statistikk fra NKK kan vi se at rasens populasjon var på det høyeste fra midten av 1980-tallet fram til ca. 2000. Derfra har vi et fall i antall registrerte pr. år.

Gjennomsnittlig registrerte hunder de siste 15 år (1998-2012) har vært 57 pr. år.

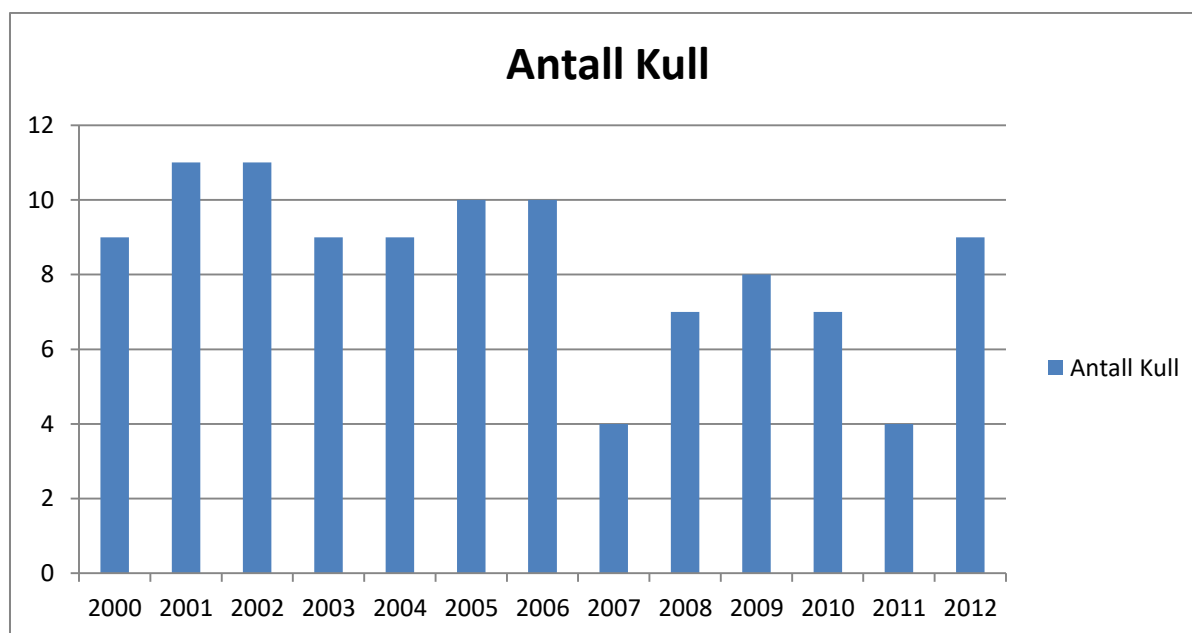
År	Registrerte	Import	År	Registrerte	Import
1980	37		1996	120	
1981	79		1997	143	
1982	81		1998	95	
1983	118		1999	122	2
1984	132		2000	50	8
1985	170		2001	81	6
1986	142		2002	50	3
1987	88		2003	56	4
1988	127		2004	46	3
1989	177		2005	37	2
1990	145		2006	51	8
1991	158		2007	35	13
1992	183		2008	25	9
1993	171		2009	73	10
1994	120		2010	49	4
1995	105		2011	13	6
			2012	77	5

*Importer er spesifisert kun fom 1999. Før dette ble de medregnet i det totale antall registrerte hunder. Etter dette ble de ikke innberegnet i totalen, men spesifisert for seg selv. Det betyr da at antall registrerte 1980-1998 også inneholder importer.

Gjennomsnittlig kullstørrelse

Siden 2000 har det vært 112 kull født i Norge. Gjennomsnittlig kullstørrelse var 5,6 valper. Største kullene i perioden har vært 9 valper.

*Tallene viser antall kull født pr. år. Noen av kullene er registrert i DogWeb året etter fødsel.

Innavlsgrad

Gjennomsnittlig innavlsgrad er for perioden fom 2000 tom 2012; 3,32 %. Tallene er hentet fra NKKS DogWeb, og er basert på dennes utregning av innavlsgrad. Graden beregnes ut ifra fem generasjoner.

Innavlsgraden for en rase anbefales å ikke overstige ca. 2,5 %. Dette er også den anbefalte graden som er satt for bearded collie i Sverige (ref Avlspolicy & rasspecifik avelsstrategi för Specialklubben för Bearded Collie 2006).

Ser vi på tallene fom 2008 tom 2012 er graden på 1,98 %. I forhold til hva som anbefales av innavlsgrad er utviklingen i positiv retning.

Det er mange avlsdyr fra forskjellige linjer, og avlsmateriale er hentet fra utlandet (i hovedsak Sverige). Vi ser derfor ikke at det er et innavlsproblem på rasen i Norge.

Bruk av avlsdyr

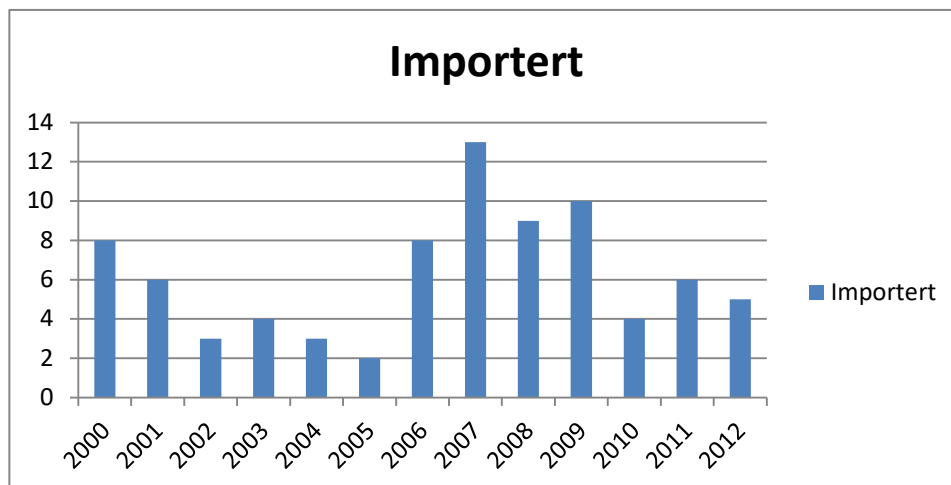
Det er fom 2000 og tom 2012 brukt 67 hanner og 81 tisper. Dette fordelt på 112 kull. NBCK har ikke tatt stilling til matadoravl, da dette ikke anses å være et problem i Norge.

Innhenting av avlsmateriale fra andre land

Hovedvekten av importerte hunder kommer fra Sverige, og et fåtall fra Storbritannia. Det finnes enkelttilfeller også fra andre europeiske land.

Fra 2000 har det vært variasjon i antall importør pr. år, med en topp rundt 2007-2009.

Vi ser ut fra avlsmaterialet at det er mange utenlandske hunder som brukes i avl, hovedsaklig fra Sverige. Det er et meget godt samarbeid mellom norske og svenske oppdrettere.

År	Antall
2000	8
2001	6
2002	3
2003	4
2004	3
2005	2
2006	8
2007	13
2008	9
2009	10
2010	4
2011	6
2012	5

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Det må gjøres en innsats for å øke populasjonen av bearded collie i Norge, og beholde lav innavlsgrad. NBCK har ikke tatt stilling til matadoravl, da dette ikke anses å være et problem i Norge.

Prioritering og strategi for å nå målene

For å nå målene er bruk av hjemmesiden og tilstedeværelse på messer svært viktig, dette for å gjøre rasen synlig i samfunnet.

Helse

Det ble på konferansen bestemt at NBCK skulle gjennomføre en omfattende helseundersøkelse. Dette ble senere, av komiteèn, lagt til side grunnet tidsperspektivet, og vi føler også at en slik undersøkelse ikke ville gitt en helhetlig og korrekt gjenspeiling av rasenes helsesituasjon.

Generell beskrivelse av helsesituasjonen i rasen

I dette dokumentet omtales kun de sykdommer / problemer med rasen vi på konferansen ble enige om var nødvendige å sette fokus på. I tillegg til en HD / AA – statistikk.

Forekomst av helseproblemer, sykdommer og/eller defekter

Hofteleddsdisplasi (HD) og albueleddsartrose (AA/AD)

Bearded collie er tilknyttet NKKs helseprogram når det gjelder hofteleddsdisplasi (HD). Dette innebærer at det kreves kjent hofteleddsstatus for foreldredyrene for registrering av valpekull.

Tabellen under viser utviklingen av HD-status for hunder født fom 1980 tom 2011:

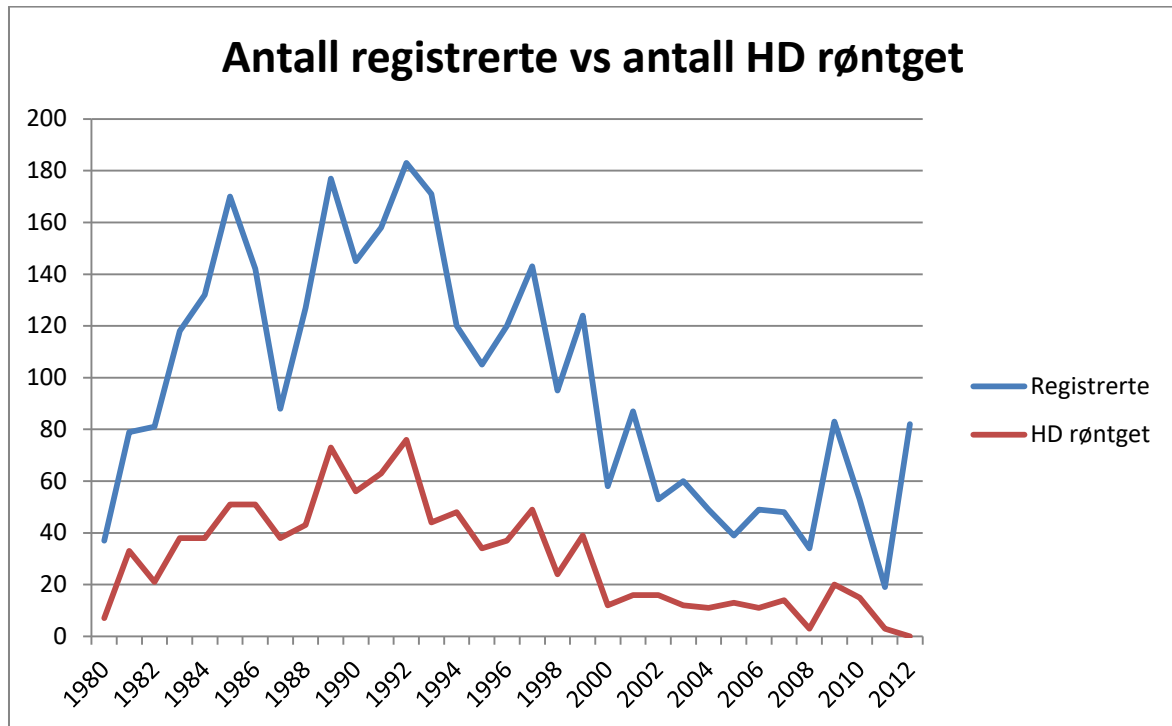
Reg.år	HD rtg	% reg.	% HD-fri	% HD-feil	AA rtg	% reg.	% AA-fri	% AA-feil
1980	7	18,91	100	-	0	0	-	-
1981	33	41,77	78,79	21,21	0	0	-	-
1982	21	25,92	85,71	14,29	0	0	-	-
1983	38	32,20	94,74	5,26	0	0	-	-
1984	38	28,78	92,10	7,90	0	0	-	-
1985	51	30,00	94,12	5,80	0	0	-	-
1986	51	35,91	92,16	7,84	0	0	-	-
1987	38	43,18	92,11	7,89	0	0	-	-
1988	43	33,85	95,35	4,65	2	1,57	50	50
1989	73	41,24	98,63	1,37	0	0	-	-
1990	56	38,62	89,29	10,71	6	4,13	66,67	33,33
1991	63	39,87	96,83	3,17	1	0,63	100	-
1992	76	41,53	98,63	1,37	0	0	-	-
1993	44	25,73	93,18	6,82	1	0,58	-	100
1994	48	40,00	91,66	8,34	0	0	-	-
1995	34	32,38	97,06	2,92	0	0	-	-
1996	37	30,83	94,60	5,40	1	0,83	100	-
1997	49	34,26	93,88	6,12	3	2,09	100	-
1998	24	25,26	95,83	4,17	3	3,15	100	-
1999	39	31,45	94,88	5,12	4	3,22	75	25
2000	12	20,68	100	-	3	5,17	100	-
2001	16	13,92	100	-	1	1,14	100	-
2002	16	27,11	100	-	3	5,66	100	-
2003	12	20,00	91,67	8,33	3	5,00	100	-
2004	11	22,44	81,82	18,18	3	6,12	100	-
2005	13	33,33	92,31	7,69	2	5,12	100	-
2006	11	22,44	100	-	4	8,16	100	-
2007	14	29,16	100	-	5	10,41	80	20
2008	3	8,82	100	-	1	2,94	100	-
2009	20	24,09	95	5,00	11	13,25	100	-
2010	15	28,30	100	-	11	20,75	100	-
2011	3	15,78	100	-	0	-	-	-

*Tallene er hentet fra NKKs statistikk, samt DogWeb.

*Det kan være noe avvik, da denne tabellen ble laget for en stund siden, og det kan være hunder som er født foregående år som er røntget i 2012 / 2013, men derfor ikke kommer med i beregningen. Dog vil nok ikke disse påvirke sluttresultatet i noen større grad.

I gjennomsnitt er ca. 30 % av registrerte hunder, for perioden 1980-2011, HD-røntget. Av de røntgede hundene er det svært få tilfeller av HD. Ser man resultatet fra dette, kan vi ikke si vi har noen nevneverdige problemer med HD i Norge.

Når det gjelder AA er usikkerheten stor, da så få hunder er røntget. Pr. idag foreligger inget krav om AA-røntging for avlsdyr. I gjennomsnitt er ca. 3 % av registrerte hunder, for perioden 1980-2011, AA-røntget.

Autoimmune sykdommer:

Her kan nevnes bl.a. SLO (klokapselavfall) og Addison. Dette finnes på rasen, i Sverige har de påvist flere tilfeller. Dette har også forekommet i Norge, men kun et fåtall tilfeller er kjent for NBCK. Det er ingen som rapporterer til NBCK når en bearded collie blir utsatt for ulykke eller sykdom (uansett art). Dette gjør det derfor svært vanskelig for NBCK å kartlegge utstrekningen av sykdommer som oppstår.

I den svenske utgaven av RAS (utgitt av Specialklubben för Bearded Collie) kan vi lese mer om dette problemet, og hva slags innvirkning den har på vår rase. I det dokumentet kan det også leses om den forskning som er gjort og konkludert, og også framtidige planlagte forskningsprosjekter.

Det er ingen grunn til å tro at de norske hundene er veldig mye annerledes enn de svenske, men populasjonen i Norge er så mye lavere. Dessuten er det blitt satt et langt større fokus på informasjon om dette i Sverige til oppdrettere og eiere.

Øyesykdommer:

Siden 2000 er 21 hunder øyelyst. Av disse har tre hunder fått anmerkning, med tre forskjellige diagnoser. Disse hundene er ikke i nær slektskap med hverandre. Tallene er hentet fra NKKS DogWeb.

Tenner:

Det er godt kjent på rasen at valpenes hjørnetenner i underkjeven går opp i gommen. Dette korrigerer seg som oftest ved utvikling og tannfelling, slik at det blir korrekt i voksen alder.

I standarden står det at tangbitt tolereres.

Diverse:

Det finnes forskjellige sykdommer som også er sett på rasen, men som ikke dominerer i noen stor grad. Herunder kan nevnes f.eks. førsensitivitet, våteksem, depigmentering, meningitt, kreft og seborrhea.

Forekomst av reproduksjonsproblemer

Her finnes ikke tallmateriale å bygge på for å kunne komme med noen konklusjon. Dog kan nevnes at det ser ut som at det er en høy frekvens av parringer som ikke resulterer i valper.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

På lang sikt må det jobbes mot å heve antall HD og AA/AD røntgede hunder. I tillegg må kunnskapsnivået til oppdrettere og eiere forbedres mht øvrige sykdommer som forekommer på rasen.

NBCK må jobbe mot å gjøre dommerne mer kjent med det rasens standard presiserer; tangbitt tolereres.

Prioritering og strategi for å nå målene

Opplyse om viktigheten av å røntge, og oppfordre flere til å gjøre det.

NBCK skal legge til rette for at informasjon skal være tilgjengelig. Det hviler et stort ansvar på oppdretterne å holde seg oppdatert, og ha kunnskap om rasen og avl av denne.

Det oppfordres at oppdrettere holder en åpen og ærlig dialog seg i mellom om eventuelle sykdommer som forekommer. Dette være seg enkeltstående tilfeller eller sykdommer som ansees å være arvelig. I tillegg oppfordres valpekjøpere om å informere sin oppdretter hvis hunden får sykdommer som er av alvorlig art.

Mentalitet og bruksegenskaper

Jaktprøver, bruksprøver og mentaltester

Det er ikke formelle krav på bearded collie.

Mentalitet og bruksegenskaper i forhold til rasestandarden

Bearded collie har ingen retningslinjer i rasestandarden når det gjelder bruksegenskaper. Dog omtaler rasebeskrivelsen at rasen skal være: «Våken. Livlig, selvsikker og aktiv. Stødig og intelligent arbeidshund uten tegn til nervøsitet eller aggresjon.»

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Det er særs viktig at det jobbes for å avle mot rasebeskrivelsens tydelige beskrivelse av adferd og temperament.

Et langsiktig mål er også å øke andelen av bearded collie som deltar i flere forskjellige hundesporter.

NBCK skal også jobbe for at gjeterhundprøver / -tester blir utarbeidet og tilgjengelig, og spesielt tilrettelagt bearded collie. Prøvene skal ikke være et krav, men et tilbud for de som ønsker det.

Prioritering og strategi for å nå målene

Informasjon til oppdrettere og eiere om hva rasebeskrivelsen sier om adferd og temperament.

Adferd

Adferdsproblemer

Som gjeterhunder flest er Beardisen en aktiv, glad og lettlært rase. Den lærer seg fort både det positive og det negative. De krever mye kjærlighet og nærhet til sine mennesker, men samtidig også disiplin gjennom hele livet. En Beardis som kjeder seg eller føler seg oversett kan bli meget oppfinnsom når det gjelder å skaffe seg oppmerksomhet!

Generelt er bearded collie en hyggelig rase å leve sammen med, både for mennesker og dyr.

NBCK har ikke gjennomført noen spørreundersøkelse bland eiere av bearded collie.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

NBCK har som langsiktig mål å gjennomføre spørreundersøkelse blant alle eiere av bearded collie.

Prioritering og strategi for å nå målene

NBCK må begynne med spørreundersøkelsen.

Eksteriør

Eksteriørbedømmelser

Bearded collien er en lang, smidig og velbygd hund.

Den skal bevege seg med lange jordvinnende steg. Hodet senkes i bevegelse, noe som er typisk for gjeterhunder. Den skal ikke være tung og grov, men heller ikke spe og for elegant. Etterfulgt av velvinklede framben har den et markert forbryst. Den velformede lange brystkassen gir støtte til albue og gir hunden støtte. Det gode krysset og den sterke velvinklede bakparten gir det nødvendige driv. Halen bæres rett, men aldri bøyer over rygglinjen. Hodet er veldig viktig for typen. Skallen er kvadratisk og flat. Stoppen markert, nesen like lang som skallen og velutfyllt. Uttrykket skal være intelligent og undersøkende. Pelsen skal bestå av underull og strie dekkhår. En korrekt pels er smussavstøtende og skal beskytte mot kulde og væske. Det skal ikke være så mye at den skjuler hundens linjer.

At proporsjonene er de rette er meget viktig for å få et rasetypisk preg på bearded collie. Det skal ikke være lavstilte hunder. Ei heller skal det være høystilte, korte hunder. Bearded collien gir et langt inntrykk. Inntrykket forsterkes av pelsen. Proporsjonene skal være 4:5. Mange fullpelsede hunder kan oppleves som lengre enn så, men få hunder viser seg å være for lange, når de måles. Dog er det viktig at lengden sitter i brystkassen og ikke i en altfor lang lend. Vi bør unngå for korte brystkasser.

Det lange flytende steget hos en velkonstruert bearded collie er en fryd for øyet. Dessverre ser man ofte hunder med korte trippende steg. Dette kommer ofte av de knapt vinklede framben som er så vanlig idag. Trippende steg kan også være mentalt betinget. Fremskutte og steile skuldre forekommer, også korte overarmer. Den ønskelige vel tilbakelagte skulder gir dessuten den korrekte og vakre halslinjen både når hunden står og når den senker hodet i trav. Fronter med dårlige forbryst og grunne brystkasser er også veldig vanlig og er absolutt ikke ønskelig. På den annen side skal vi heller ikke ha voldsomme forbryst og dype tønneformede brystkasser. Midt i mellom er best. Hunden skal stå med parallelle fremben. Når hunden er i bevegelse må også stabilitet være til stede.

Bakparten skal være velvinklet og stabil, men ikke overvinklet. Hunder med overvinklet bakpart og dårlig vinklinger foran får en fallende overlinje. Det skal være en velbalansert hund med rett og sterk rygg. Det forekommer bratte kryss og til og med kryss som er altfor rette, begge varianter hindrer den ønskelige flytende bevegelsen.

Det finnes mange ulike hodetyper på vår hunderase, og vi bør være på vakt så det typiske hodet og uttrykket består. Det påpekes at det ikke bør være «jo kraftigere jo bedre». Naturligvis vil vi ha et synlig kjønnspreg.

Teksten er i hovedsak oversatt fra det svenske RAS-dokumentet.

Overdrevne eksteriørtrekk

Vi ser idag ikke noen gjennomgående overdrevne eksteriørtrekk på rasen.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Opprettholde rasens standard slik den er idag, da rasens individer følger rasestandarden meget godt.

Prioritering og strategi for å nå målene

Opprettholde funksjonelt eksteriør og motvirke overdrevne eksteriøre detaljer ved å velge avlsdyr som er gode raserepresentanter.

Oppsummering

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Bearded collie i Norge er stort sett en sunn og velfungerende hund. Målsetningen er å beholde dette, men også forbedre den ved å øke kunnskapen til både oppdrettere og eiere.

Oppdrettere av rasen må være sitt ansvar bevisst når det gjelder valg av avlsdyr.

Prioritering og strategi for å nå målene

Informasjon og økt kunnskap.